

PROTOKOLL

11. detsember 2018 nr 1.11-1/12

Põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu

Algus kell 12.30, lõpp kell 14.55

Juhatas: maaeluminister Tarmo Tamm

Võtsid osa: Tarmo Tamm, Illar Lemetti, Toomas Kevvai, Marko Gorban, Jaan Kallas, Jaan Metsamaa, Liia Lust, Roomet Sõrmus, Kerli Ats, Kristjan Piirimäe, Einar Pärnpuu, Raul Rosenberg, Kalmer Visnapuu, Urmas Aava, Britt-Marena Tiikmaa.

Puudusid: Jaak Läänemets, Signe Sarah Arro, Merit Mikk, Mait Klaassen, Kaie Koskaru-Nelk, Indrek Laas, Tiit Niilo, Sirje Potisepp, Veiko Pak, Martin Repinski, Vahur Vingisaar.

Kutsutud: Merje Lesta, Sirlil Pehme, Maarika Nimmo, Katrin Rannik, Liina Jürgenson, Ülle Pau, Erkki Miller, Katre Kirt, Joosep Lukk, Janeli Tikk, Reena Osolin, Helena Vaher, Reno Paju, Ragni Koitmaa, Kristel Maidre, Pille Tammemägi, Olavi Petron.

Istungi päevakord:

1. Muudatused seoses loomapidaja poolt põllumajandusloomade registrile antavate andmete edastamisega.
2. Biomajanduse teatis.
3. Investeeringumeetmete investeeringute elluviimise tähtaegade pikendamise eelnõud.
4. Mesilaspere toetus.
5. Ülevaade FADN 2017. aasta tulemustest ja EAA esimene hinnang 2018. aasta sektori majandustulemustele

T. Tamm: soovime istungi päevakorda lisada viimase punktina püsirohumaa tagasirajamise teema.

1. Muudatused seoses loomapidaja poolt põllumajandusloomade registrile antavate andmete edastamisega – ettekande tegi Pille Tammemägi

L. Lust: Kuna kaks viimast muudatust jõustuvad teisel poolaastal, siis praegu kehtiva määruse järgi tuleb sigade ja mesilaste andmed esitada mais, aga järgmisel aastal uue määruse järgi?

P. Tammemägi: Jah, järgmise aasta mais kehtiva eelnõu kohaselt ja aasta lõpus uue järgi.

U.Aava: Kui põllumajandusloomade peetakse lemmikloomana, kas siis peab olema ka registris?

P. Tammemägi: Põllumajandusloomade nende liikide osas, kes peavad olema põllumajandusloomade registris, kehtib põhimõte, et nad peavad kõik olema registris olenemata sellest, kas teda peetakse tootmise eesmärgil või lemmikloomana. Põllumajandusloomal ei ole lemmikloomade staatust.

T. Kevvai: Kas jäätmekäitluse kohustust ei ole?

P. Tammemägi: Põllumajandusloomadel on ikka jäätmekäitluse kohustus, mis tuleb muust õigusest. Ei panda teavitamiskohustust. Tädi Maali ei pea teavitama PRIA-t, et ta saatis oma lehma Vireeni. Aga kehtivas õiguses on, et ta peab teavitama PRIA-t 7 päeva jooksul oma looma hukkumisest või tapamajja saatmisest.

T. Kevvai: Kas tädi Maalil on lehm lemmikloom?

P. Tammemägi: Ei ole, ta on ikka põllumajandusloom ja on põllumajandusloomade registris. Ta peab 7 päeva jooksul andma teada, et loom suri, aga ta ei pea täiendavalt teada andma, et loom suri ja ta saatis selle käitlemisjaama.

T. Kevvai: Aga sisuliselt ta peab ikka Vireeni saatma?

P. Tammemägi: Jah, see nõue on eraldi.

R. Rosenberg: Praegu kehtib nõue, et põllumajandusloomadel peavad olema kõrvamärgid, aga loomad on laiu peal, kari kasvab. Kui omanik ei tee midagi, kuidas siis toimub sanktsioneerimine?

P. Tammemägi: Loomaliigiti on kõik täpselt reguleeritud. Kui loom, näiteks veis, kuulub individuaalsele märgistamisele, siis tuleb nad märgistada vaatamata nn "kontrollimatule paljunemisele". Ka lammaste puhul tuleb kehtivate nõuete kohaselt teatavas vanuses loomad individuaalselt märgistada. Ja nad tuleb ka käidelda vastavalt nõuetele, vaatamata sellele, et nad paiknevad laiul.

R. Rosenberg: Aga kui loomapidaja nõuete kohaselt ei toimi. Kuidas käib sel juhul kontrolli protsess?

P. Tammemägi: Nõuete üle on järelevalve ja VTA seda teeb. VTA reageerib alati vihje peale. Muidu toimub riskipõhine ja rutiinne kontroll vastavalt graafikule. Tavaliselt esimesena kohaldatakse sunniraha meetodit ja kui see on korduv, jõutakse ka trahvideni. Kui palju see on, peast ei tea.

K. Visnapuu: Kas veise elektroonilise passi arendus on töös? Kui kaugel see on?

P. Tammemägi: Ma pean need üle vaatama ja täpsustan.

Järgnev on täpsustus küsimuse kohta.

Järgmisel aastal analüüsime üldist loomatervise valdkonna korraldust riigis ning sellega seoses ka põllumajandusloomade identifitseerimise, registreerimise ja veisepasside teemat.

Veisepass on osa veiste jälgitavuse tagamise süsteemist. Veisepassi korra kohta on mitu võimalust.

Esimese võimaluse kohaselt on Eestil õiguslikult võimalik riigisiselt veisepasside kasutamisest loobuda, kui jälgitavuse tagamiseks vajalikud andmed veise liikumise ja teda pidava loomapidaja kohta on põllumajandusloomade registris kvaliteetsed ning teave teostatud veterinaarsete menetluste kohta on kättesaadav.

Järgmine võimalus on veisepasside kasutamisest loobuda ka veiseid teise Euroopa Liidu liikmesriiki viies või müües, kui nii Eesti kui sihtkoha liikmesriigi riiklikud põllumajandusloomade registrid on liitunud veiste andmete vahetamise Euroopa Liidu sisese infosüsteemiga BOVEX. Eesti plaanib liituda järgmise aasta jooksul. Kui Eesti ja sihtkoha liikmesriigi põllumajandusloomade registrid andmeid veise kohta elektrooniliselt ei vahetata, peab veisega Eestist välja liikumisel olema jätkuvalt kaasas kehtiv veisepass paberil.

2. Biomajanduse teatis – ettekande tegi Toomas Kevvai

E. Pärnpuu: Soovin tagasisidet Eesti Erametsaliidu poolt esitatud ettepanekutega (suurendada läbi metsamajanduse meetmete raieringi ning puidutootmist) arvestamise kohta.

T. Kevvai: Esitatud ettepanekud olid teatise jaoks liiga spetsiifilised ning ettepanekuid võiks käsitleda Eesti Metsamajanduse Arengukavas. Teatise keskne sõnum on ressursside jätkusuutlik majandamine, kuid võimalikult kõrge lisandväärtuse saavutamine.

K. Piirimäe: Kaks vastuolulist suunda - ühelt poolt bioloogiliste ressursside kasutamise tõhustamine ning teiselt poolt ökoloogiliste piiride tajumine. Märgib, et Eesti on hetkel süsiniku netoheitja ning ökoloogilised süsteemid degradeeruvad, ka magevete olukorda tuleb parandada. Seega on küsimus, kuidas bioloogilise toorme lisandväärtust kasvatada nii, et mitte suurendada survet bioressurssidele.

T. Kevvai: Eesmärk ei ole ressursside kasutamise suurendamine, vaid ressursside parem kasutamine.

Raul Rosenberg: Küsimus ringmajanduse ning erinevate valdkondade vahelise sidususe parandamise kohta.

T. Kevvai: Siinkohal saab välja tuua linnade ringmajandusele ülemineku meetme, et taaskasutus oleks läbi mõeldud. Biomajandus tähendab bioressurssidel põhinevat majandust, kus tuleb rakendada ka ringmajanduse põhimõtet. Biomajandus on laiem valdkond, bioressurssidel põhinev majandus primaartootmisest kuni väärimiseni, kuid ringmajandus on põhimõte, mida saab erinevate ressursside puhul rakendada.

R. Sõrmus: Kui soovime suuremat läbimurret, siis ei peaks käsitlema vaid investeeringuid väikestele ettevõtjatele, peaks olema võimalik ligipääsetavaks muuta ka suured investeeringud. Lisaks vajadus rõhutada, et biomajanduse arendamiseks on vajalik poliitikate ühtlus ja stabiilsus, see soodustaks investeeringute tegemist.

T. Kevvai: Teatis räägib ka suurtest investeeringutest. Leidsime, et iga meetme osas toetavat seisukohta ei formuleeri, vaid need on kaetud esimese üldise seisukohaga. Edaspidi tuleb aru saada erinevate meetmete rakendusmehhanismidest, et oleks paremini võimalik erinevaid tegevusi majanduse ja keskkonna positiivseks arenguks ära kasutada.

L. Lust: Kas linnade katsemeetme osas peaks tegemist olema suure linnaga ning kas mõne linnaga on ka juba räägitud?

T. Kevvai: Küsitud on Tallinnalt, kuid kuna teatis on üldsõnaline, soovivad nad esmalt saada täpsemat informatsiooni. Teatis käsitleb ühe näitena Amsterdami.

3. Investeeringumeetmete elluviimise tähtaegade pikendamise eelnõud – ettekande tegi Janeli Tikk

R. Sõrmus: Kas noortalunike meetme kohta saaks ka paindlikumat suhtumist või erandit? Keeruline on saavutada käibe nõuet.

J. Tikk: Tänapäevase seisuga ei ole seda arutatud.

L. Lust: Vanal perioodil kehtis 80% müügitulu nõue, uuel perioodil on hädas need, kes tegevuseks planeerisid rohkem kui toetus. Kaks aastat on noortel olnud sissetulekud väiksemad kui äriplaanis oli kavandatud. Kas ka neil võiks olla võimalus saada ühe- või kaheaastast pikendust investeeringute elluviimisel?

K. Ats: ETKL tegi pöördumise ja vastus oli, et kasutatakse *case by case* lähenemist ja põuakahjude osas tuleb pöörduda PRIA poole.

J. Tikk: Investeeringute elluviimise tähtaegade pikendamist saame kaaluda juhul, kui see puudutab suuremal hulgal toetuse saajaid. Ühe taotluse põhjal pikendust anda ei saa.

K. Visnapuu: Mida 45% nõue tähendab?

J. Tikk: See tähendab, et abikõlblikust kulust peab olema tehtud 45% investeeringust, mida vaadatakse esitatud kuludokumentide järgi.

K. Visnapuu: Millal nimetatud eelnõu jõustub?

J. Tikk: Aasta lõpus loodame esitada eelnõu EISI kaudu kooskõlastamiseks teistele ministriteeriumitele. Eelnõu rakendub tagasiulatuvalt.

J. Metsamaa: Meede 4.2.3 – Imavere rapsiõli tehas. Hetkel on betoon ja seadmed paigas, aga kasutusluba veel ei ole.

J. Tikk: Ka nimetatud toetuse saaja saab pikendust.

J. Metsamaa: Kui aastaks 2020 ei ole kasutusluba, mis siis saab?

J. Tikk: Kui te juba täna teate, et kasutusloa saamine võtab rohkem aega, siis peaks sellest informeerima PRIAt.

L. Lust: Kas maaelu mitmekesistamise meetmes ei ole kaalutud tähtaegade pikendamist?

J. Tikk: Kui vastava meetme puhul on probleeme tähtaegadega, siis peaks ministriteeriumi poole pöörduma.

R. Sõrmus: Üks ettevõtte oli teinud investeeringu mahlapakendamise liini jaoks ja pakendamise protsessis mahl ka pastöriseeritakse. PRIA tõlgenduse kaudu ei ole see töötlemise investeering,

vaid on turustamise investeering ja toetus küsitakse tagasi. Kas on uus tõlgendus? Veider probleem.

J. Kallas: Ei ole veider probleem. Tuleb raamatupidamisseadusest – mida loetakse investeeringuks ja mis läheb kulumaterjalide alla. Etikett ei ole investeering. Seadmed on investeering. Pakend ei ole investeering.

J. Tikk: Investeeringutoetuste puhul on oluline töötlemise komponent. Toetust antakse töötlemiseks ja turustamiseks. Turustamine üksi ei ole abikõlblik, kui soetatakse töötlemis- ja pakendamislaini, siis on pakendamine abikõlblik.

R. Sõrmus: Suuremas plaanis ei ole see õige kui turustamiseks ei anta toetust.

4. Mesilaspere toetus – ettekande tegi Helena Vaher

T. Tamm: Toetust maksame mesilaspere, mitte taru kohta. Kui kolme aasta kohta saab maksimaalselt 15 000 €, kas siis sisuliselt tähendab see seda, et ühel aastal võib korraka 5000 € saada?

H. Vaher: 15 000 € määr võib ka esimese aastaga täis saada.

J. Metsamaa: Mitu mesilasperet oli eelmisel aastal PRIA- s kirjas?

H. Vaher: Eilse kuupäeva seisuga oli põllumajandusloomade registris 34 750 mesilasperet.

U. Aava: Kuna tegu on vähese tähtsusega abiga, siis erinevate toetuste saamisel võib see 15 000 osutada väga väikeseks summaks.

H. Vaher: 15 000 € piirmäär vaadatakse praegu EL tasandil üle ja see võib edaspidi olla 20 000 €. Seda rakendatakse tagasiulatuvalt.

R. Rosenberg: Kui selle kolme aasta sees tootja näiteks investeerib ja saab näiteks intressi vähendamise abi. Siis ta seda summat (15 000 €) mesilaspere toetusena kätte ei saa.

H. Vaher: Jah.

T. Tamm: Siin on sarnane lähenemine nagu kartuli- ja köögiviljakasvatavate erakorralisel toetusel. Sellised on reeglid, aga Komisjon lubas kevadel need üle vaadata ja räägitud on 20 000–25 000 tuhandest eurost.

R. Sõrmus: Kuidas kommenteerite? Minu poole on pöördunud nii Eesti Mesinike Liit kui kutselised mesinikud, toetuse maksmisel ollakse erinevatel seisukohtadel. Teame, et Eestis on väga erinevat tüüpi mesinikke – oma tarbeks ja sissetulekute saamiseks mesilaste pidajaid. Kutselised mesinikud on öelnud, et toetuse mõju peaks analüüsima just sissetulekute saamiseks mesilasi pidavate mesinike seisukohast. Kui toetada hobina mesilaste pidamise suunda, siis kuidas on halduskoormusega? Kui mesilaspere kohta saaks toetust näiteks 17 €, kas see väljamaksmise kulu ei ole suurem? Kas tarude arvule on ka ülemmäär või riigiabi määr ongi piiriks?

H. Vaher: Jah vähese tähtsusega abi piirmäär paneb selle paika.

R. Sõrmus: Kutselistel mesinikel oli ka küsimus, kas seda abi saab liigitada ka muude toetuste alla, et riigiabi piirmäära ees ei oleks?

H. Vaher: Ei saa. Kutselised mesinikud on meile saatnud ka kirja ja me oleme neile vastamas. Nende soov on, et toetust saaks vaid majandustegevusega tegelevad mesinikud, kuid Eestis on väga suur hulk enda tarbeks mesilaste pidajaid. Toetus läheb kõigile mesinikele.

T. Tamm: Kahjuks on Eestis nii, et mesinikud on koondunud väga erinevatesse organisatsioonidesse ja ei suuda omavahel kokkuleppeid teha. Mis puudutab toetuse summat mesilaspere kohta, siis sarnast toetust (20–25 €) makstakse ka Lätis ja Soomes. Eesti puhul on toetuse maksmisel oluline ka mesilashaiguste ennetamise aspekt ja seda nii suurtes kui väikestes mesilates. Oluline on mesilasperede registreerimine registrisse, soovime kõik mesilaspered registrisse saada.

R. Rosenberg: On kutselised mesinikud (kes on ettevõtjad) ja on eraisikud, kui PRIA maksab toetuse välja, kas siis maksud lähevad maha?

T. Tamm: Maksustamine on üldiste põhimõtete alusel, selle toetusega eraldi midagi juurde ei tule.

J. Kallas: Toetused tuleb samuti tuluna deklareerida.

L. Lust: Küsimus toetuse taotluse kuupäevaga seoses. Sellel toetusel on taotluse periood 1.–15. mai, kuid ÜPT-d võetakse vastu 21. maini. Miks on siin nädalane vahe? See tekitab segadust.

H. Vaher: Mesilaspere toetus on eraldi toetus. Samas on mesilasperede arvu teavitamine samuti 1.–15. maini, see ei tohiks mesinikele segadust tekitada.

J. Kallas: Meie majja tuli eile küsimus, kas linnas peetavate mesilaste kohta saab ka toetust?

T. Tamm: Jah, saab.

5. Ülevaade FADN 2017. aasta tulemustest ja EAA esimene hinnang 2018 sektori majandustulemustest – ülevaade Marju Aamisepp ja Katre Kirt

Marju Aamisepp Põllumajandusuuringute Keskusest andis ülevaate äsja valminud 2017. aasta majandustulemustest põllumajandussektoris, keskendudes viimase viie aasta muutustele, kogukuludega toimetulekule, sh edukate, keskmise edukusega ning vähem edukate tootjate lõikes. FADN andmetel tugineva metoodika alusel leitakse ka piimatootmise omahind, mis 2017. aastal jäi peale kahte aastat madalseisu alla kokkuostuhinnale ehk olukord turul on muutunud positiivsemaks.

Katre Kirt andis ülevaate 2018. aasta esialgsetest kogu põllumajandussektori majandustulemustest. Kogutoodangu väärtus väheneb taimekasvatustoodangu arvelt, ka vahetarbimise kulutused vähenevad, kuigi sisendihinnad tõusevad, kulum ja tööjõukulud suurenevad. Põua mõjud avalduvad loomakasvatuses ja aianduses osaliselt 2019. aasta majandustulemuses. Toodetav lisandväärtus väheneb 2017. aastaga võrreldes esialge tulemuse kohaselt ca 4%.

T. Tamm: võtame informatsioon teadmiseks.

6. Püsirohuma tagasirajamine 2019. aastal – ülevaate tegi Reno Paju

Järgmisel aastal peame hakkama taas rakendama püsirohumaatagasisirajamist. Värske andmete põhjal on selgunud, et püsirohumaatagasisirajamise suhe on vähenenud üle 5,52%, lubatud on riigi tasandil 5%. Hinnanguliselt puudutab see praegu 740 taotlejat ja ligikaudu 1000 hektarit rohumaid. Täpsemad numbrid veel selguvad. Hiljemalt detsembri lõpuks saadab PRIA kõigile taotlejatele, keda see puudutab ja kes on püsirohumaatagasisirajamise säilitamise kohustust rikkunud, teated ja täpsemad korraldused, millises osas tuleb püsirohumaatagasisirajamist rakendada. Kuna järgmisel aastal karmistub ka ÜPT põllumajandusmaa hooldamise põhinõue, mille kohaselt ei ole enam lubatud hekseldatud rohtu maha jätta ning see tuleb kokku koguda, siis see omakorda raskendab püsirohumaatagasisirajamist. Me paneme südamele, et seda infot levitataks tõsiselt ja laialt ning et see info jõuaks kõikide taotlejateni nii, et nad rajaksid püsirohumaatagasisirajamiseks pandud hulgal tagasi. Siis on veel lootust, et me saame suhtarvu jälle paika. Sarnane juhus oli meil ka 2016. aastal, kui suhtarv oli ligi 9% ning 2017. aastal rakendus tagasisirajamise kohustus kokku ligikaudu 9000 hektaril. Sellest on igal aastal jäänud midagi tagasi rajamata ja see on kandunud sellesse aastasse välja. Seoses tagasisirajamise kohustuse rakendamisega rakenduvad ka karmimad meetmed – püsirohumaatagasisirajamine ei ole järgmisel aastal lubatud. Seega palun kindlasti levitada infot, et tagasisirajamise kohustuse saanud põllumehed oma kohustuse täidaksid.

E. Pärnpuu: Mis sanktsioonid on nendel, kes ei ole seda kohustust täitnud?

R. Paju: Iga-aastane rohestamise toetuse vähendamine olenevalt rikkumise ulatusest. See on põhisanktsioon, kuna see on rohestamise toetuse nõue.

E. Pärnpuu: Ja see ei kutsu tagasi rajama?

R. Paju: Teatud taotlejaid kahjuks mitte.

T. Tamm: Peame sanktsioone suurendama.

R. Paju: Kahjuks me seda omavoliliselt teha ei tohi. Toetuse kontrolliraamistik, sh vähendused on paigas EL tasemel. Rohestamise toetuse ühikumäär on umbes 40 eurot ning mõnel juhul on taotlejal kasulikum püsirohumaatagasisirajamist üles harida ja hakata seal teravilja kasvatama.

T. Tamm: Aga mis siis juhtub, kui seda kasutatakse massiliselt?

R. Paju: Kuna see juhtub juba teist korda ja me oleme sellega ilmselt Euroopa Komisjoni huviorbiidis, siis ühel hetkel võidakse meid tulla auditeerima.

J. Kallas: Auditeerimise teade tuli eile ning 13. märtsil 2019. aastal tuleb 6-liikmeline komisjoni auditimeeskond PRIAt auditeerima ning rohestamine on üks teema.

R. Paju: Riigil on kohustus püsirohumaatagasisirajamise nõuetäita ja võtta selleks kasutusele kõik meetmed. Meie oleme olnud suhteliselt leebed ja rakendanud tagasisirajamist kuni 5%-ni, mitte rohkem. Komisjon võib meilt nõuda karmimat sekkumist ja teha meile ettekirjutuse.

T. Tamm: Ja mida nad siis meile teha saavad?

R. Paju: Üks variant on korrigeerida meile eraldatavaid summasid.

T. Tamm: Kui palju neid on, kes tagasi peavad rajama?

R. Paju: Ligi 800 taotlejat.

L. Lust: Eks seda mõjutas ka piimatootmise kokkutõmbamine eelmisel ülesharimise perioodil. Jõgeva maakonna baasil saab öelda, et paljud suurtootjad, kellel olid põhiliselt püsirohumaad, lõpetasid loomakasvatuse. Kas 1000 hektarit tuleb siis tagasi rajada ja 0,52% on üle?

R. Paju: Jah.

L. Lust: Kas PRIA käskkiri ka tuleb püsirohumaad ülesharimise keelu kohta nagu eelmine kord?

J. Kallas: Jah, selle aasta lõpuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Tamm

Nõukogu esimees

(allkirjastatud digitaalselt)

Ülle Pau

Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)

Maarika Nimmo

Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)

Janeli Tikk

Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)

Liina Jürgenson

Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)

Katre Kirt

Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)

Ragni Koitmaa

Protokollija